

»Som ett sparkapital jag inte visste om«

Ewa Nilsson hann vara sjukpensionär i fem år innan hon av en slump fick veta att hon hade rätt till mer pengar. Nu har hon fått 180 000 kronor och en extra sjukpension på 2 200 i månaden.

– När man har haft så litet att röra sig med så länge är det fantastiskt att kunna ge sin dotter något fint.

Text Anita Täpp Bild Ola Torkelsson

Ewa Nilsson drar fram en stol och undrar om jag inte vill kliva upp och titta ut genom hennes högt placerade köksfönster.

– Ser du att man kan se ända bort till Västra Hamnen härifrån, säger hon stolt.

Dit brukar hon ofta ta sig en tur på sina inlines under sommaren. Åkandes till Ribbersborgs sandstrand och sedan längs en tre kilometer lång gång- och cykelbana.

– Och så tar jag mig en glass där och njuter av solen.

På golvet sitter en spräcklig bondkatt och följer våra rörelser. Den är en av de tre övergivna sommarkatter som fått en fristad här i hennes tvärrummare strax utanför centrala Malmö.

Kanske känner hon extra mycket för den skygga katthona som hela tiden gömmer sig bakom en soffå i vardagsrummet.

– Den har säkert inte haft med snälla människor att göra förut, säger Ewa.

Själv tycks hon också ha blivit utsatt för mycket elakhet, både på jobbet och privat.

I mitten av 1980-talet, då Ewa var drygt 35, beslöt hon sig för att lämna sin dotters far, som inte ville skiljas. Det ledde till en långvarig och smärtsam konflikt som tog hårt på henne. ➔

Ewa Nilsson har alltid älskat att röra på sig och har bland annat ägnat sig åt friidrott och jujutsi. Nu cyklar och åker hon gärna inlines vid Ribbersborgs sandstrand där hon kan ta en paus och njuta av havsluften.

»Ja men efter allt negativt som hänt mig under så många år så var det här ett enda stort plus. Det var en jättehärlig känsla!«

I dag slipper Ewa känna den ekonomiska stress som fick henne att må ännu sämre i många år. Också katterna Zimba och Zecar trivs i den vita skinnsoffa som hon kunnat köpa med hjälp av den retroaktiva sjukpensionen.

I samma veva började hon jobba som ensam kvinna bland innesäljarna på ett företag som sålde tekniska produkter. Hon trivdes, fick internutbildning och avancerade. Men sedan började tre äldre kollegor utsätta henne för sexuella trakasserier.

Medan den ene kunde stå och betrakta henne länge, med förklaringen att han ville ha henne på näthinna för att kunna njuta av bilden, kunde den andre slå sig ner vid skrivbordet och förklara att hans dröm var att de skulle dricka sprit och duscha tillsammans. Medan den tredje kunde trycka upp henne mot väggen för att tafsa och pussa henne.

– Det enda jag ville var att bli respekterad för det arbete jag gjort och ville fortsätta göra. I stället fick jag alltid vara på min vakt och försöka hålla ett avstånd till de här männen, säger Ewa.

När hon klagade hos sin närmaste chef ignorerade han det som hände. När hon vände sig till en högre chef, som försökte göra något åt situationen, blev det bara värre.

– Då började de här tre männen föra en förtalskampanj mot mig, vilket ledde till att jag blev utfrysad av alla 55 anställda. Jag vet fortfarande inte vad de sa om mig eftersom ingen ville berätta det. Men till slut blev jag inte längre kallad till möten och alla slutade hälsa på mig.

– Jag kände mig så oerhört kränkt. Jag tror att jag grät i tre månader innan jag sa upp mig.

När det här hände var Ewa medlem i HTF som ville att de sexuella trakasserier skulle anmälas till JämO. Men hon orkade inte.

I stället försökte hon så snabbt som möjligt gå vidare till ett nytt jobb, vilket hon också gjorde.

I dag känner hon att hon borde ha fått hjälp för att bearbeta det som hänt på den gamla arbetsplatsen först.

– Jag mår så dåligt att jag inte kunde koncentrera mig på mina arbetsuppgifter. Jag ältade det som hänt och brottades med svåra skuld-känslor.

– Jag hade varit öppen och glad och tyckt om att klä mig fint och lukta gott. Nu funderade jag hela tiden om jag exempelvis klätt mig fel och slutade gå i kjol och färgglada kläder. Jag tyckte att ju mindre folk såg mig, desto bättre var det.

Efter en tid kom hon och arbetsgivaren överens om att hon skulle säga upp sig mot några månadslöner i kompensation.

Men de sexuella trakasserier och den mobbing hon utsatts för hade satt djupa spår. Hon sjukskrevs för utmattningsdepression och började också få problem med minnet.

– Det gick bara utför. Till slut visste jag inte ens var jag parkerat bilen.

Sedan gav hon bara upp, som hon säger.

– Jag har alltid varit ambitiös och tagit jobbet på allvar. Men nu kände jag mig fullständigt utmattad och tänkte att jag bryr mig inte längre.

Fakta:

Ungefär 85 procent av Unionens medlemmar omfattas av kollektivavtal. De har förutom tjänstepensionen ITP också en rad försäkringar, däribland rätt till ersättning för den del av arbetsinkomsten man förlorar vid sjukdom.

Från och med den 15:e dagen man är sjuk betalar Försäkringskassan ut en sjukpenning på 77,6 procent av inkomsten upp till en bestämd nivå, i år motsvarande en månadsinkomst på 26 750 kronor.

Om man har ett kollektivavtal på jobbet betalar arbetsgivaren ut ytterligare 10 procent, i sjuklönen.

Den som tjänar mer än 26 750 kronor får dessutom 90 procent av inkomsten därutöver i ersättning.

När man varit sjuk i tre månader upphör rätten till sjuklönen. I stället kan man få ITPs sjukpension som ett komplement till sjukpenningen från Försäkringskassan.

Sjukpensionen betalas ut av Alecta.

Kollektivavtalet gäller bara så länge man har kvar sin anställning. Men enligt ett efterskydd som finns i avtalet kan man, under vissa förutsättningar, också få sjukpension om man blivit sjuk inom tre månader sedan anställningen upphört.

Om man får sjukpenning, rehabiliteringsersättning, sjukersättning eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan fortsätter premierna till tjänstepensionen ITP att betalas in under tiden man är sjuk.

Eftersom arbetsgivare kan glömma att göra en anmälan till Alecta är det bra att kontakta Unionen om du är sjukskriven och tror du kan ha rätt till en sjukpension som du inte får.

På de informationsträffar som Unionens försäkringsinformatörer ordnar kan du lära mer om lagstadgade och kollektivavtalade försäkringar och pensionerna. Mer information om det och om kollektivavtalet finns på www.unionen.se.

Bra information finns också på www.ptk.se

Så får du avtal

Saknar din arbetsplats kollektivavtal? Det går att ändra på. Information om hur du bär dig åt hittar du på www.unionen.se

Även om det krockade med det ansvar jag alltid velat ta, så orkade jag inte engagera mig mer.

Sedan Ewa fått gå igenom en rad hälsoundersökningar, som bland annat bekräftade att hon fått minnesproblem, blev hon år 2000 sjukpensionär vid 51 års ålder.

Hon fick nu ungefär 10 000 kronor netto, inklusive ett bostadsbidrag, från försäkringskassan. Av det gick ungefär hälften till hyran. När hon betalat sina andra fasta utgifter hade hon inte mycket kvar att leva på.

– Men efter alla år som sjukskriven och ensamstående mamma hade jag lärt mig att leva på väldigt lite.

Om allt nu fungerat som det borde skulle Ewa direkt ha fått en sjukpension enligt det kollektivavtal som fanns på den arbetsplats där hon var anställd strax innan hon blev sjuk.

Men arbetsgivaren hade glömt att anmäla henne till tjänstepensionsföretaget Alecta som betalar ut ersättningen.

Därför kom det att dröja flera år innan Ewa av en slump fick veta att hon hade rätt till sjukpensionen.

Det sedan hon fått en ingivelse att gå på ett av Alectas informationsmöten och där uppmanats att ta kontakt med Sif, varpå hon fick hjälp av en försäkringsinformatör.

När Alectas beslut om ersättning kom trodde Ewa inte det var sant. Hon skulle få ett retroaktivt engångsbelopp på 180 000 kronor och dessutom en sjukpension på 2 200 kronor fram till 65-årsdagen.

När Ewa berättar om det här ser hon lika lycklig ut som hon om hon vunnit stort på lotteri.

– Ja men efter allt negativt som hänt mig under så många år så var det här ett enda stort plus. Det var en jättehärlig känsla!

En del av pengarna har Ewa lagt på ett nytt kök åt dottern som hon också kunnat bjuda med på några utlandsresor och ta med sig ut på restaurang ibland. Hon har också unnat sig ett par nya soffor.

Visst hade hon haft stor nytta av att ha fått sin sjukpension redan 2000 när hon borde ha fått den.

– Men i dag är jag absolut inte bitter för att jag fick vänta så länge på pengarna. I stället ser jag dem som ett sparkapital som jag inte visste om. Som ett litet lyxkapital jag inte förväntade mig.

Hon tackar sin lyckliga stjärna för att hon var med i facket och hade kollektivavtal på sin gamla arbetsplats.

– Jag känner faktiskt också tacksamhet mot arbetsgivarna eftersom det ändå kostar pengar att ha ett kollektivavtal. Men framför allt mot facket, som hjälpte mig få ordning på det här. **L**